

บัตรความรู้ที่ 4 เรื่อง บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในการสร้างสรรค์ ความเจริญและความมั่นคงของชาติ

บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติ

สถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่างที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

1. การป้องกันและรักษาเอกราชของชาติ

นับตั้งแต่อดีตพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะจอมทัพ เป็นผู้นำในการทำสงครามเพื่อป้องกันบ้านเมืองและขยายอำนาจ เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงประกาศอิสรภาพจากพม่าและทำสงครามเพื่อสร้างความมั่นคงและขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา หรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงประกาศอิสรภาพจากพม่าและทำสงครามเพื่อสร้างความมั่นคงและขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา หรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงเป็นผู้นำขับไล่พม่าหลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 และสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งใหม่

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงเป็นแม่ทัพสำคัญมาตั้งแต่สมัยธนบุรี ทรงทำสงครามกับพม่า สงครามครั้งใหญ่ คือ สงครามเก้าทัพ เมื่อ พ.ศ. 2328 แม่แต่ในสมัยที่ไทยเผชิญภัยคุกคามจากจักรวรรดินิยมตะวันตก ทั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้นำในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อรักษาเอกราชของชาติ โดยใช้นโยบายทางการทูตสร้างความสัมพันธ์กับราชสำนักต่างชาติ เมื่อเผชิญกับความขัดแย้งกับชาติตะวันตก เช่น รัฐบาลไทยใช้การเจรจาทางการทูต ทั้งการเจรจาในเมืองไทยและในฝรั่งเศส ในกรณี ร.ศ. 112 โดยขุนนางไทยและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเจรจากับฝรั่งเศสด้วยพระองค์เอง เมื่อคราวเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 1 พ.ศ. 2440

นอกจากนี้ทรงผูกมิตรกับรัสเซีย เพื่อให้รัสเซียช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยกับฝรั่งเศสอีกทางหนึ่ง และทรงยอมเสียดินแดนส่วนน้อยที่ไม่ใช่ดินแดนไทยเพื่อรักษาดินแดนส่วนใหญ่ไว้ หรือในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914 - 1918) และส่งทหารไทยไปยุโรปด้วย ทำให้ไทยได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมกับฝ่ายชนะสงคราม โดยได้ยกเลิกสนธิสัญญาไม่เป็นธรรมที่เคยทำกับชาติตะวันตกไว้ในเวลาต่อมา

สื่อเสริม เพิ่มความรู้

🔍 สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสงครามเก้าทัพ
ได้ที่ 📄

2. การสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย

บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย จัดว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชาติไทยด้วยเช่นกัน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านประเพณีและพิธีสำคัญต่างๆ พระมหากษัตริย์ทรงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์พระราชพิธี และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไทยมาตั้งแต่อดีต ทั้งพระราชพิธีที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์โดยตรง เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีของรัฐ เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญและพระพระราชพิธีทางศาสนา เช่น พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินทอดผ้าพระกฐิน โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ล้วนมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำในการปฏิบัติ

2.2 ด้านศาสนา พระมหากษัตริย์ไทยทุกยุคทุกสมัยเป็นองค์อุปถัมภ์และส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งการสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน การสังคายนาพระไตรปิฎก การแต่งวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย) ทรงแต่งไตรภูมิพระร่วงหรือสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงสนับสนุนให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตร่วมกันแต่งหนังสือเรื่องมหาชาติคำหลวง

นอกจากนี้ พระมหากษัตริย์ไทยทรงมีชั้นดีธรรมทางศาสนา ทรงให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาแก่ราษฎร และทรงสนับสนุนศาสนาอื่นๆ เช่น พระราชทานที่ดินให้สร้างเป็นโบสถ์คริสต์และมัสยิดในศาสนาอิสลาม ทั้งในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์

3. ด้านวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต ในอดีตราชสำนักเป็นศูนย์กลางประเพณีและวัฒนธรรมชาวบ้านจะเรียนแบบการประพฤติปฏิบัติของชาววัง เช่น การแต่งกาย อาหารนับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการรับวัฒนธรรมแบบตะวันตก เช่น การใช้ช้อนส้อม การนั่งโต๊ะ แก้วน้ำ การแต่งกายแบบตะวันตก ทำให้วัฒนธรรมแบบใหม่แพร่หลายไปสู่ประชาชน

ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปลูกฝังเรื่องชาตินิยม ให้คนไทยมีความรักและจงรักภักดีต่อ "ชาติ ศาสน์ กษัตริย์" ซึ่งกลายเป็นคำขวัญมาจนถึงปัจจุบัน ทรงนำประเทศเข้าสู่สังคมนานาชาติในทางวัฒนธรรม โดยให้คนไทยมีนามสกุลเพื่อแสดงถึงความเป็นชาติที่มีอารยธรรม มีการใช้คำนำหน้า เด็ก สตรี บุรุษ ทรงเปลี่ยนการนับเวลาตามแบบสากล 24 นาฬิกา และทรงประดิษฐ์ธงชาติแบบใหม่ เรียกว่า "ธงไตรรงค์" ให้เหมือนกับธงที่ประเทศส่วนใหญ่ใช้กัน

4. ด้านศิลปกรรม แบ่งออกเป็น

4.1 ด้านวรรณกรรม พระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์ ทรงมีพระปรีชาสามารถทางการประพันธ์ เช่น รัชกาลที่ 1 ทรงพระราชนิพนธ์นิราศรบพม่าที่ท่าดินแดง บทละครเรื่องรามเกียรติ์ รัชกาลที่ 2 ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนา กาพย์เห่เรือชมเครื่องคาวหวาน รัชกาลที่ 5 ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่อง เงาะป่า, ไกลบ้าน รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมมากมาย เช่น เทศนาเสือป่า นิทานทองอิน ศกุนตลา มัทนะพาธา รวมทั้งทรงแปลบทละครของวิลเลียม เชกสเปียร์ เช่น เวนิสวานิช โรมิโอและจูเลียต รวมทั้งรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก ทรงแปลเรื่องนายอินทร์ ผู้ปิดทองหลังพระ ตีโต (Tito) จากต้นฉบับภาษาอังกฤษ

4.2 ด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ผลงานด้านสถาปัตยกรรมที่พระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นมีอยู่มากมาย ในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น สมัยรัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งเป็นผลงานชิ้นเอกด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมอันเป็นสมบัติของชาติมาถึงปัจจุบัน โดยโปรดให้ถ่ายแบบพระบรมมหาราชวังที่กรุงศรีอยุธยามาสร้าง เช่น พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท นอกจากนี้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างป้อมปราการเรียงรายไว้รอบพระนคร ป้อมที่เหลือมาถึงปัจจุบัน ได้แก่ ป้อมพระสุเมรุและป้อมมหากาฬ รัชกาลที่ 2 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระเจดีย์ใหญ่ 3 องค์ในวัดพระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศิลปะสุโขทัย รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างโลหะปราสาทที่วัดราชนันทาราม และโปรดเกล้าฯ ให้สร้างและซ่อมแซมพระราชวัง เช่น เปลี่ยนหลังคาพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทและเพิ่มการปิดทองเข้าไป รื้อประตูกำแพงวังเดิมเป็นประตูที่มียอดมณฑปเป็นไม้ เปลี่ยนเป็นประตูหอรบอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน และโปรดเกล้าฯ ให้สร้างป้อมปราการเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งป้อมที่ตั้งอยู่ทางปากอ่าวไทย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตึกและพระที่นั่งทั้งแบบตะวันตกและประยุกต์ระหว่างศิลปะไทยกับตะวันตก เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระที่นั่งวิมานเมฆ

สำหรับงานประติมากรรมส่วนใหญ่จะโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระพุทธรูป เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระศรีสรรเพชญ์ประดิษฐานไว้ในวิหารหลวง วัดพระศรีสรรเพชญ์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น รัชกาลที่ 2 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระพุทธรูปธรรมิกราชโลกธาตุลิก พระประธานในพระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม โดยทรงปั้นพระพักตร์ด้วยพระองค์เอง รัชกาลที่ 9 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระพุทธรูปบางประธานพร ภ.ป.ร. รวมทั้งทรงสร้างพระพิมพ์ส่วนพระองค์ คือ พระพิมพ์จิตรลดา

ในด้านจิตรกรรม เช่น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้ช่างเขียนเขียนสมุดภาพไตรภูมิ เพื่อให้คนทั้งหลายประกอบความดีละเว้นความชั่ว รัชกาลที่ 3 ทรงให้การส่งเสริมช่างฝีมือทุกชาติ งานจิตรกรรมในรัชสมัยนี้จึงมีอยู่หลายแห่งที่มีการนำศิลปะจีนเข้ามาผสม เช่น ประตูพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย ในพระราชวังบวรสถานมงคล (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร) มีการประดับลวดลายที่แตกต่างไปจากเดิม คือ มีลายต้นไม้ ดอกไม้ นก แมลง และกิเลน ซึ่งเป็นสัตว์ในตำนานของจีนปรากฏอยู่ด้วย ขณะเดียวกันมีการเขียนสีทอง ซึ่งดัดแปลงมาจากจิตรกรรมของไทยมีความโดดเด่น รวมทั้งรัชกาลที่ 9 ทรงวาดภาพฝีพระหัตถ์ ซึ่งมีทั้งแบบเหมือนจริง (Realism) แบบเอกซ์เพรสชันนิซึม (Expressionism) และแบบนามธรรม (Abstractionism)

ชมวิดีโอเพิ่มเติม

☞ สามารถชมวิดีโอเกี่ยวกับพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ที่ ☞

4.3 ด้านนาฏกรรมและการดนตรี นาฏกรรมของไทยเริ่มมีแบบแผนขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) โดยได้รับอิทธิพลมาจากละครหลวงของเขมร และโปรดให้มีการเล่นตลกตบทรัพย์ (ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นการแสดงโขน) จนกระทั่งถึงในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ โปรดการเล่นละครอย่างมาก จึงทรงส่งเสริมการละครจนมีความเจริญรุ่งเรือง ครั้นเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าใน พ.ศ. 2310 การละครไทยเสื่อมโทรมลง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้โปรดเกล้าฯ ให้นำละครหญิงของเจ้านคร เมื่อคราวเสด็จลงไปปราบชุมนุมเจ้านครเข้ามาเป็นครูฝึกพร้อมกับพวกละครที่ทรงรวบรวมจากที่ต่าง ๆ ฝึกหัดเป็นละครหลวงขึ้นใหม่ ในสมัยรัตนโกสินทร์ นาฏกรรมได้รับการฟื้นฟูในสมัยรัชกาลที่ 1 และได้รับการส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้า ในสมัยรัชกาล ที่ 2 ทรงฟื้นฟูทำร่ายอย่างโบราณทั้งโขนและ ละครและปรับปรุงทำร่ายต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง ทรงส่งเสริมการละคร ซึ่งกลายเป็นต้นแบบทางการละครที่สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน

ในด้านการดนตรี รัชกาลที่ 2 ทรงชำนาญการเล่นซอสามสาย ทรงใช้ชื่อที่พระราชทานนามว่า “ซอสายฟ้าฟาด” ประพันธ์เพลง “บุหลันลอยเลื่อน” หรือ “บุหลันลอยฟ้า” ในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงประพันธ์เพลงราตรีประดับดาว และในสมัยรัชกาลที่ 9 ทรงประพันธ์เพลงพระราชนิพนธ์ไว้มากมาย เช่น พรปีใหม่ ลมหนาว ไกลรุ่ง สายฝน

กล่าวโดยสรุป ในประวัติศาสตร์ไทยมีประเด็นสำคัญหลายเรื่องที่น่าสนใจ เช่น ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย และอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการสถาปนาอาณาจักรไทย สาเหตุและผลการปฏิรูป การปกครองบ้านเมือง การเลิกทาสและเลิกไพร่ การเสด็จประพาสยุโรป และหัวเมืองสมัยรัชกาลที่ 5 การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 บทบาทของสตรีไทย นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์ไทยจะเห็นได้ว่าไทยเป็นชาติที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองการปกครอง รวมทั้งการสร้างสรีระวัฒนธรรมและพัฒนากันเมืองให้เจริญรุ่งเรือง

บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยกับจังหวัดเพชรบูรณ์

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบูรณ์

1. โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตรเขาค้อ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่บ้านเขาย่า ตำบลสะเดาะพง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการงานด้านการผลิตและการตลาดอย่างเป็นระบบ โดยโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกพืชผักเมืองหนาวและผลไม้ เช่น เสาวรส กาแฟ เป็นต้น หลังจากนั้นโครงการฯ จะรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรเข้ามาแปรรูปต่อไป เป็นน้ำผลไม้กระป๋อง เช่น น้ำเสาวรสน้ำมัลเบอร์รี่

ความเป็นมาของโครงการ

พื้นที่เขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นพื้นที่อิทธิพล และฐานที่มั่นสำคัญแห่งหนึ่งของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ภายใต้การขึ้นนำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เขตภาคเหนือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 มีมวลชนและกำลังติดอาวุธส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าม้งและได้ขยายอิทธิพลสู่พื้นที่ราบบริเวณรอบ ๆ พื้นที่เขาค้อเพื่อสร้างมวลชน สนับสนุนตามยุทธศาสตร์ป่าล้อมเมืองอยู่ตลอดเวลา ทำให้กองทัพภาคที่ 3 (ทภ.3) และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ 3 (กอ.รมน. ภาค 3) ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ภาคเหนือ ต้องจัดกำลังผสม พลเรือน ตำรวจ

ทหารและราษฎรอาสาสมัคร เข้าปฏิบัติการ เรียกว่าการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ด้วยการใช้อำกำลังติดอาวุธเข้าปราบปราม การปฏิบัติการจิตวิทยาและการช่วยเหลือประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ พัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ซึ่งพระราชทานให้กับกองทัพภาคที่ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2519 คือการตัดเส้นทางเข้าไปยังพื้นที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางการควบคุม และการนำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

พร้อมกันนั้นได้ทำการพัฒนาหมู่บ้านเหล่านั้นให้ราษฎรรู้จักประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการทำเกษตรให้ได้ผลดี เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพและครอบครัว และจัดสร้างสิ่งสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการอยู่อาศัยอย่างถาวร พร้อมทั้งจะขยายเป็นชุมชนใหญ่ เช่น ประปา ไฟฟ้า โรงเรียน สถานีอนามัย ตลาด วัด เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเจริญขึ้นและให้ความเจริญนั้นชนะอิทธิพลและการโฆษณาชวนเชื่อของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เรียกโครงการดังกล่าวว่า โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็กตามพระราชดำริ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520

ภาพ 10 : การเสด็จพระราชดำเนินพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ที่มา : <http://www.3armyarea-rta.com/armyisoc3/aisoc8.htm>

นอกจากนี้ ฯพณฯ พลเอกพิจิตร กุลละวณิช ยังให้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบทที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแบบครบวงจร ที่เริ่มตั้งแต่เตรียมปัจจัยเพื่อการผลิต การแปรรูป ไปจนถึงการตลาด โดยต้องยึดแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นการน้อมนำแนวพระราชดำริด้านการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงรับสั่งเสมอว่า ต้องเริ่มจากสนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนในพื้นที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและวัตถุดิบในท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่า ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้เกษตรกรและชุมชนมีรายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ด้วย จากนั้นเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งและเรียนรู้ที่จะสร้างงานจากทรัพยากรหรือสิ่งที่ตนมีอยู่ได้ก็จะนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป ในการดำเนินงานตามนโยบายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้มอบหมายให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ ประกอบด้วยเป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน การควบคุมและติดตามผลในระยะยาว

ภาพ 11 : โครงการพระราชดำริ เขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ที่มา : <http://www.dooasia.com/trips>

2. โครงการพัฒนาลุ่มน้ำพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ต้นน้ำ น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ตั้งอยู่ที่ บ้านวังกว้าง หมู่ 2 ตำบลวังกว้าง บ้านหลักด่าน หมู่ 1, 2, 3 ตำบลหลักด่าน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพื้นที่ทั้งหมดของโครงการ 280,625 ไร่

ในพื้นที่อำเภอน้ำหนาวนั้นเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว และยังถูกกำหนดให้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่คุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญในชั้น 1A นั้นมีความสำคัญยิ่ง เพราะโดยข้อเท็จจริงในเขตป่าสงวนแห่งชาติน้ำหนาวแห่งนี้ ได้มีการจัดตั้งบ้านเรือนและมีการทำกิน บุกรุกทำลายป่าเป็นจำนวนมาก และเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไม่ถูกวิธีบนพื้นที่ลาดชันภูเขาสูงมาเป็นระยะเวลานาน จนส่งผลกระทบต่อคุณภาพลุ่มน้ำ และรูปแบบการเพาะปลูกพืชของราษฎรก็มุ่งปลูกพืชพาณิชย์เป็นหลัก เช่น ข้าวโพด ชิง ซึ่งเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นให้เกิดความเสียหายต่อลุ่มน้ำและสภาพแวดล้อมมากขึ้นด้วย

ในปีพ.ศ. 2544 แกนนาราชราษฎรอำเภอน้ำหนาวจำนวน 200 คน ไปศึกษาดูงานและเข้ารับการอบรมรูปแบบการพัฒนาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อการเรียนรู้และนำรูปแบบความรู้เพื่อไปใช้ในการแก้ไขปัญหา และหลังจากนั้น สำนักงาน กปร. และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้เดินทางไปติดตามเยี่ยมชมสภาพพื้นที่และแนวทางการนำผลการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

สำนักงาน กปร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ร่วมกันสำรวจข้อมูลเบื้องต้นและได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พื้นที่อำเภอน้ำหนาว มีสภาพปัญหาที่มีความสำคัญควรที่จะได้จัดทำโครงการดำเนินการในลักษณะดำเนินงานแบบเบ็ดเสร็จตามรูปแบบโครงการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยนำแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการศึกษาและพัฒนาตามแนวพระราชดำริเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ เพื่อการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำอำเภอน้ำหนาว

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพลุ่มน้ำพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สัมพันธ์และเอื้อประโยชน์ต่อกันได้อย่างยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอำเภอน้ำหนาว ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาจนมีสภาพที่สมบูรณ์เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของราษฎรให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้สามารถอยู่กับป่าได้

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. กิจกรรมการสร้างทางลำเลียงในไร่นา
2. กิจกรรมการสร้างคูรับน้ำรอบเขา
3. กิจกรรมการสร้างบ่อดักตะกอนดิน
4. กิจกรรมการปลูกหญ้าแฝก
5. กิจกรรมการส่งเสริมการปลูกไม้แบบผสมผสานให้กับเกษตรกร
6. กิจกรรมสาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด
7. การจัดทำศูนย์เรียนรู้ งานพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

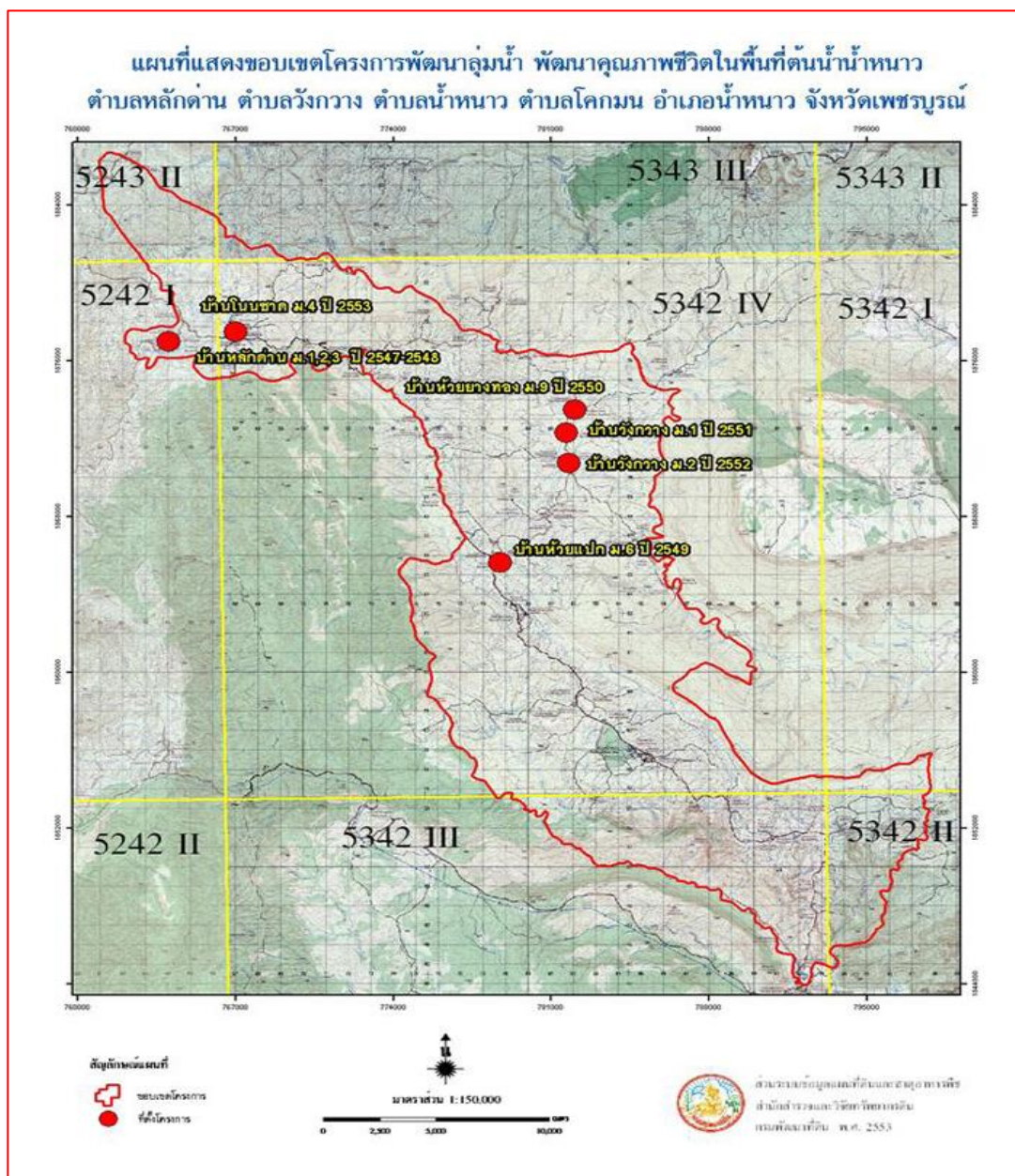
เกร็ดน่ารู้

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

“ให้ใช้หญ้าแฝกในการพัฒนา ปรับปรุงบำรุงดิน ฟื้นฟูดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมดำเนินการขยายพันธุ์ ทำให้มีกล้าหญ้าแฝกเพียงพอด้วยที่สำคัญต้องไม่ลืมหน้าที่ของหญ้าแฝก ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และเพื่อการรักษาดินให้ทุกหน่วยงานและหน่วยงานราชการที่มีศักยภาพในการขยายพันธุ์ ให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดิน ในการผลิตกล้าหญ้าแฝก และแจกจ่ายกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เพียงพอ”

ณ ศาลาเริง วังไกลกังวล อำเภอดำรงวิทยะปาริชาติ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2546

แผนที่แสดงโครงการพัฒนาลุ่มน้ำพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ต้นน้ำ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพ 12 : แผนที่แสดงโครงการพัฒนาลุ่มน้ำพัฒนาคุณภาพชีวิต ในพื้นที่ต้นน้ำ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
ที่มา : http://www1.ddd.go.th/web_kingproject/Project_021.htm